

ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O VASPITANJU I OBRAZOVANJU DJECE SA POSEBNIM POTREBAMA

Član 1

Naziv Zakona o vaspitanju i obrazovanju djece sa posebnim potrebama mijenja se i glasi:
»Zakon o vaspitanju i obrazovanju djece sa posebnim obrazovnim potrebama.«

Član 2

U Zakonu o vaspitanju i obrazovanju djece sa posebnim potrebama (»Službeni list RCG«, br. 80/04) član 1 mijenja se i glasi:

»Vaspitanje i obrazovanje djece i mladih sa posebnim obrazovnim potrebama (u daljem tekstu: djeca sa posebnim obrazovnim potrebama) i njihovo usmjeravanje u obrazovne programe obavlja se u skladu sa ovim zakonom.«

Član 3

U članu 2 i u drugim odredbama riječi: »posebnim potrebama« zamjenjuju se riječima: »posebnim obrazovnim potrebama«, u odgovarajućem padežu.

Član 4

Član 4 mijenja se i glasi:

»Djeca sa posebnim obrazovnim potrebama, u smislu ovog zakona, su:

Djeca sa smetnjama u razvoju - djeca sa tjelesnom, mentalnom i senzornom smetnjom i djeca s kombinovanim smetnjama;

Djeca sa teškoćama u razvoju - djeca sa poremećajima u ponašanju; teškim hroničnim oboljenjima; dugotrajno bolesna djeca i druga djeca koja imaju poteškoće u učenju i druge teškoće uzrokovane emocionalnim, socijalnim, jezičkim i kulturološkim preprekama;"

Član 5

U članu 6 stav 1 mijenja se i glasi:

»Roditelj, usvojlac ili staratelj (u daljem tekstu: roditelj) djeteta sa posebnim obrazovnim potrebama, ima pravo da učestvuje u izboru programa vaspitanja i obrazovanja, u skladu sa ovim zakonom.«

Član 6

U članu 7 poslije tačke 9 dodaju se dvije nove tačke koje glase:

“10) obezbjeđivanje adekvatne obrazovne tehnologije,

11) obezbjeđivanje tehničke podrške djeci sa posebnim obrazovnim potrebama.«

Član 7

U članu 8 i drugim odredbama riječi: »posebnoj ustanovi« zamjenjuje se riječima: »resursnom centru« u odgovarajućem padežu.

Poslije stava 2 dodaje se novi stav 3 koji glasi:

»Za vaspitanje i obrazovanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama ustanova je dužna da obezbijedi adekvatne obrazovne tehnologije, kao vid dodatnih nastavnih sredstava (uvećanu štampu, Brajevo pismo i sl.)«

Član 8

U članu 9 stavu 1 riječ «Republike» briše se.

Član 9

Član 10 mijenja se i glasi:

»Pojedini izrazi u ovom zakonu imaju sljedeće značenje:

1) prilagođeni obrazovni program sa dodatnom stručnom pomoći podrazumijeva potpuno uključivanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama u vaspitne grupe u predškolskim ustanovama i odjeljenjima u redovnim školama ili u posebnim grupama ili odjeljenjima škole uz prilagođeno izvođenje obrazovnog programa i pružanje dodatne stručne pomoći od strane vaspitača ili nastavnika, odnosno uz posebno angažovanje stručnog lica, zajedno sa vaspitačem i nastavnikom, uz učešće roditelja. Moguć je rad sa malim grupama ili pojedinačan rad posebno obučениh vaspitača i nastavnika sa djecom sa posebnim obrazovnim potrebama;

2) habilitacija je sistem mjera i postupaka za osposobljavanje djece sa smetnjama u razvoju otkrivenih na rođenju ili na najranijem uzrastu, radi boljeg funkcionisanja za svakodnevne životne potrebe;

3) rehabilitacija je sistem zaštite, osposobljavanja, obučavanja i reintegracije djece sa posebnim obrazovnim potrebama;

4) postupak usmjeravanja je postupak kojim se, na osnovu stručnog mišljenja komisije, donosi program vaspitanja i obrazovanja u koji se dijete usmjerava, određuje obim i način izvođenja dodatne i druge stručne pomoći za školu, odnosno, resursni centar u koju će dijete biti uključeno, imajući u vidu očuvane sposobnosti, vrstu i stepen smetnje u razvoju (posebne obrazovne potrebe);

5) dodatna stručna pomoć je pomoć koju pružaju stručni saradnici škole ili resursnog centra, spoljni stručni saradnici u primjeni obrazovnog programa sa prilagođenim izvođenjem;

6) tehnička pomoć djeci sa posebnim obrazovnim potrebama je pomoć u vidu asistenata učeniku u nastavi;

7) mobilna služba podrazumijeva angažovanje stručnjaka u cilju podrške nastavnicima, vaspitačima i roditeljima u procesu izrade i implementacije individualnih razvojno -obrazovnih programa i druge stručne pomoći djeci sa posebnim obrazovnim potrebama;

8) resursni centar je posebna ustanova koja izvodi obrazovno-vaspitni proces, pruža drugim obrazovno-vaspitnim ustanovama, savjetodavnu i stručnu podršku za obrazovanje i vaspitanje djece sa određenom vrstom smetnje u razvoju i izvodi obuku nastavnika koji obavljaju obrazovno-vaspitni rad sa djecom sa posebnim obrazovnim potrebama;

9) dnevni centar je ustanova dječje i socijalne zaštite za podršku djeci sa sa umjerenim, teškim i kombinovanim smetnjama u razvoju, koji mogu obavljati i obrazovno - vaspitni rad u kojem se stiču vještine neophodne za svakodnevni život.«

Član 10

U članu 11 stav 2 zamjenjuje se sa dva nova stava koji glase:

«Obrazovni program sa prilagođenim izvođenjem i dodatnom stručnom pomoći, odnosno vaspitni program obezbjeđuju djeci sa posebnim obrazovnim potrebama mogućnost da dobiju jednak obrazovni standard, kao što ga obezbjeđuju obrazovni programi osnovnog, opšteg srednjeg i stručnog obrazovanja i vaspitanja, u skladu sa njihovim individualnim mogućnostima.

U zavisnosti od razvojnih smetnji i teškoća kao i od individualnih sklonosti i potreba djece obrazovni programi se mogu:

1. Modifikovati skraćivanjem ili proširivanjem sadržaja predmetnog programa
2. Dopunjavati izmjenom nastavnog plana i predmetnog programa uvođenjem izbornog predmeta koji je neophodan za djecu sa određenim smetnjama u razvoju (npr. znakovni jezik, Brajevo pismo i sl.), i
3. Prilagođavati mijenjanjem metodike kojom se sadržaji predmetnog programa realizuju.«

Član 11

U članu 12 poslije stava 3 dodaje se novi stav 4 koji glasi:

»Obim i način sprovođenja dodatne stručne pomoći određuje se rješenjem o usmjeravanju djece sa posebnim obrazovnim potrebama, u skladu sa obrazovnim programom.«

Član 12

Član 13 mijenja se i glasi:

»Vaspitanje i obrazovanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama po obrazovnom programu sa prilagođenim izvođenjem i dodatnom stručnom pomoći koji se ne može se ostvariti u skladu sa članom 12 ovog zakona, ostvaruje se u posebnim grupama ili odjeljenjima škole uz zajedničko učešće u vannastavnim aktivnostima škole, odnosno uz zajedničku nastavu iz pojedinih predmeta sa vršnjacima iz teritorijalno najbliže škole, uz prilagođeno izvođenje obrazovnog programa i obezbjeđivanje dodatne stručne pomoći, dodatnih uslova i pomagala, tehničke pomoći, u skladu sa obrazovnim programom.

Izvođenje dodatne stručne pomoći iz stava 1 ovog člana može da se obavlja, uz učešće roditelja.

Obim i način sprovođenja dodatne stručne pomoći određuje se rješenjem o usmjeravanju djece sa posebnim obrazovnim potrebama, u skladu sa obrazovnim programom.

Obrazovnim programom iz stava 1 ovog člana, propisuje se obim i sadržaj nastavnih predmeta, organizacija, trajanje, raspored časova, način provjeravanja i ocjenjivanja postignuća i napredovanja u skladu sa njihovim individualnim mogućnostima.«

Član 13

Član 14 mijenja se i glasi:

»Vaspitanje i obrazovanje djece s umjerenim, težim, teškim i kombinovanim smetnjama u razvoju koja se ne mogu obrazovati u školi ostvaruje se u resursnim centrima kada je to u njihovom najboljem interesu, zbog neophodne podrške i tijesne povezanosti obrazovanja, rehabilitacije i rehabilitacije.«

Član 14

Podnaslov i član 16 mijenja se i glasi:

»Individualni razvojno - obrazovni program

Član 16

Škola, odnosno resursni centar dužni su da, u roku od 30 dana po upisa djeteta, donese individualni razvojno-obrazovni program za dijete sa posebnim obrazovnim potrebama, u saradnji sa roditeljem i o tome obavijesti Zavod za školstvo, Centar za stručno obrazovanje i Ispitni centar.

Individualnim razvojno-obrazovnim programom se određuju: oblici vaspitno-obrazovnog rada za vaspitno-obrazovne oblasti, odnosno predmete, način izvođenja dodatne stručne pomoći, prohodnost između programa, prilagođavanje u organizaciji, standardi znanja, postignuća i vještina, provjera, ocjenjivanje znanja, postignuća i napredovanja djece, kao i raspored časova.

Za pripremu, primjenu, praćenje i prilagođavanje programa iz stava 1 ovog člana, škola odnosno, resursni centar obrazuje stručni tim koji čine: nastavnici, stručni saradnici škole ili resursnog centra, uz učešće roditelja.

Individualni razvojno-obrazovni program se može u toku godine mijenjati, odnosno prilagođavati u skladu sa napretkom i razvojem djeteta.«

Član 15

U članu 17poslije tave 1 dodaje se stav 2 koji glasi:

»Članovi mobilnih službi su stručnjaci iz resursnih centara ili posebnih odjeljenja pri školama.Za članove mobilnih službi mogu se angažovati i drugi stručni saradnici, u zavisnosti od posebne obrazovne potrebe djeteta.«

Član 16

U članu 18 st. 2 i 3 zamjenjuju se sa tri nova stava koji glase:

»Zahtjev iz stava 1 ovog člana, može da podnose: roditelj, ustanova primarne zdravstvene zaštite, vaspitno-obrazovna ustanova, centar za socijalni rad ili organ lokalne uprave nadležan za poslove prosvjete, uz obavještavanje roditelja.

Zahtjev iz stava 2 ovog člana podnosi se nadležnom organu lokalne uprave.

Osnov za usmjeravanje, sa naglaskom na proces u kome se stiču i usvajaju vještine i znanja potrebna za svakodnevni život, uzima u obzir djetetov nivo razvoja, potencijal za učenje i usvajanje standarda znanja, lične faktore, prepreke i otežavajuće sredinske faktore.«

Član 17

U članu 19 stav 4 mijenja se i glasi:

»Prostor za rad komisije iz stava 1 ovog člana obezbjeđuje jedinica lokalne samouprave.«

Član 18

U članu 20 stavu 1 riječi: »specijalno-pedagoške« zamjenjuju se riječima: »edukacijsko-rehabilitacijske«.

Stav 2 i 3 mijenja se i glasi:

»Komisija je obavezna, da prije donošenja predloga o usmjeravanju, traži mišljenje vaspitno-obrazovne ustanove u koju će dijete sa posebnim obrazovnim potrebama biti usmjereno, kao i drugih nadležnih ustanova radi dobijanja podataka neophodnih o djeteta.

Predlogom o usmjeravanju određuje se program vaspitanja i obrazovanja u koji se dijete usmjerava, obim i način sprovođenja dodatne stručne pomoći, potreba za angažovanjem asistenta učeniku u nastavi, kadrovske, prostorne, materijalne i druge uslove koje škola ili resursni centar u koju će dijete biti uključeno, mora obezbijediti.«

Član 19

U članu 21 stav 2 mijenja se i glasi:

“Rješenje o usmjeravanju obavezno sadrži i rok koji ne smije biti duži od godine dana, u kojem je obrazovno - vaspitna ustanova dužna da prati postignuće i napredovanje djeteta radi provjere ispravnosti usmjeravanja, načina rada, dodatnih pomoći i podrške, realizacije ciljeva individualnog razvojno-obrazovnog programa i dr.”

Član 20

U članu 22 stav 3 mijenja se i glasi:

»Ministarstvo obezbjeđuje uslove za rad drugostepene komisije.«

Član 21

Podnaslov i član 24 mijenja se i glasi:

»Način, uslovi i postupak za usmjeravanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama

Član 24

Način, uslovi i postupak za usmjeravanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama propisuje Ministarstvo, uz saglasnost Ministarstva zdravlja.«

Član 22

Poslije člana 30 dodaje se novi podnaslov i član 30a koji glasi:

»Asistent učeniku u nastavi

Član 30a

"Tehničku pomoć djetetu sa posebnim obrazovnim potrebama u toku pohađanja nastave obavlja asistent u nastavi.

Komisija za usmjeravanje određuje rješenjem koja djeca imaju pravu na tehničku pomoć.

Asistent u nastavi može biti lice koje je završilo najmanje srednju školu, u skladu sa aktom o sistematizaciji.«

Član 23

Poslije člana 36 dodaje se novi podnaslov i član 36a, koji glasi:

»Usklađivanje rada zavoda

Član 36a

Dosadašnji zavodi nastavljaju sa radom kao resursni centri.

Zavodi iz stava 1 ovog člana su dužni da usklade organizaciju, rad i opšte akte s odredbama ovog zakona u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.«

Stupanje na snagu zakona

Član 24

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

OBRAZLOŽENJE

I Ustavni osnov za izmjene i dopune ovog zakona sadržan je u članu 16 tačka 5 Ustava Crne Gore, kojim je predviđeno da se zakonom uređuju pitanja od interesa za Crnu Goru, kao i članom 145 koji se odnosi na saglasnost pravnih propisa sa Ustavom i potvrđenim međunarodnim ugovorima.

II Razlozi za izmjene i dopune zakona

Sistem obrazovanja je ključni elemenat razvoja svakog društva, pa se promjene u obrazovanju nameću kao jedan od najznačajnijih zadataka za dalju demokratizaciju i društvenu transformaciju Crne Gore.

Naš novi savremeni sistem obrazovanja je kompatibilan sa sistemom obrazovanja Evropske Unije, u cilju izgradnje demokratskog, ekonomski prosperitetnog društva, zasnovanog na vladavini prava.

Zakon o vaspitanju i obrazovanju djece s posebnim potrebama (»Sl. list RCG br. 80/04«) generalno prati reformska rješenja kao i preporuke i standarde evropskih zakona u ovoj oblasti. Prepoznaje potrebu inkluzivnog obrazovanja i predstavlja dobru podlogu za propise koji proizilaze iz njega. Međutim, on treba da predvidi nove trendove i mogućnosti vaspitanja i obrazovanja djece sa posebnim obrazovnim potrebama. Inkluzivni stav treba da jasno ukaže na to da dijete sa smetnjama i teškoćama u razvoju treba da pohađa vrtić/školu zajedno sa svojim vršnjacima, a samo izuzetno bude upućeno u posebni vrtić/školu, kada je to u njegovom jedinom i najboljem interesu.

Predlog izmjena i dopuna Zakona je u potpunosti usaglašen sa evropskim zakonodavstvom kao i Rezolucijom Savjeta i Ministara obrazovanja od 31. maja 1990 u smjeru integracije djece i mladih sa smetnjama u razvoju u redovan sistem školovanja.

Takođe, Strategija inkluzivnog obrazovanja u Crnoj Gori, koju je usvojila Vlada Crne Gore na sjednici 27. marta 2008. godine kao i Strategija za integraciju osoba sa invaliditetom iz 2008. godine definisale su niz mjera koje treba ispuniti u cilju uspostavljanja kvalitetnog i dostupnog obrazovanja za svu djecu i omladinu s posebnim obrazovnim potrebama, u skladu s njihovim interesovanjima, mogućnostima i potrebama.

Osim toga, ratifikovana je Konvencija o pravima osoba s invaliditetom 61/106 - Rezolucija koju je usvojila Generalna skupština Ujedinjenih nacija 2006. godine, a čiji se član 24 u potpunosti odnosi na obrazovanje u smislu ostvarivanja uživanja ovog prava bez diskriminacije i na osnovu jednakosti sa drugima, kroz osiguranje inkluzivnog sistema obrazovanja na svim nivoima i učenje tokom čitavog života.

III Objašnjenje osnovnih pravnih instituta

Vaspitanje i obrazovanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama je dio jedinstvenog obrazovnog sistema i djelatnost od javnog interesa. Izmjenama i dopunama zakona se uređuje obezbjeđivanje jednakih mogućnosti vaspitanja i obrazovanja za svu djecu; obezbjeđivanje odgovarajućih uslova koje omogućavaju optimalan razvoj; pravovremeno usmjeravanje i uključivanje u odgovarajući program vaspitanja i obrazovanja; individualni pristup; očuvanje ravnoteže fizičkog, intelektualnog, emocionalnog i socijalnog razvoja; uključivanje roditelja u proces rehabilitacije, rehabilitacije i vaspitanja i obrazovanja; kontinuiranost programa vaspitanja i obrazovanja i njegova cjelovitost i kompleksnost uz organizovanje što bliže mjestu boravka, uz obezbjeđivanje adekvatne obrazovne tehnologije, obezbjeđivanje tehničke podrške djeci sa posebnim obrazovnim potrebama. Vaspitanje i obrazovanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama je obavezno od momenta otkrivanja posebne obrazovne potrebe.

Izmjene i dopune Zakona daju šire definisanje pojma djeca sa posebnim obrazovnim potrebama: *djeca sa smetnjama u razvoju* - djeca sa tjelesnom, mentalnom i senzornom smetnjom i djeca s kombinovanim smetnjama; *djeca sa teškoćama u razvoju* - djeca sa poremećajima u ponašanju; teškim hroničnim oboljenjima; dugotrajno bolesna djeca i druga djeca koja imaju poteškoće u učenju i druge teškoće uzrokovane emocionalnom, socijalnom, jezičkom i kulturološkom deprivacijom; a čime se omogućava da se primijeni načelo da obrazovanje nije, samo, proces usvajanja akademskih znanja i postignuća, već proces u kome se stiču i usvajaju vještine i znanja potrebni za svakodnevni život.

Izmjenama i dopunama Zakona puna integracija u redovan sistem razmatra se kao prva opcija u svim opravdanim slučajevima. Djeca se usmjeravaju u resursne centre kada je to u njihovom najboljem interesu. Roditelj, usvojilac ili staratelj djeteta sa posebnim obrazovnim potrebama, ima pravo da učestvuje u izboru programa vaspitanja i obrazovanja, u skladu sa ovim zakonom.

Izmjene i dopune Zakona propisuju organizaciju vaspitno-obrazovnog rada djece sa posebnim obrazovnim potrebama na osnovu obrazovnog programa, uz obezbjeđivanje dodatnih uslova i pomagala; prilagođenog obrazovnog programa sa dodatnom stručnom pomoći; posebnog obrazovnog programa; i vaspitnog programa.

U zavisnosti od razvojnih smetnji i teškoća kao i od individualnih sklonosti i potreba djece obrazovni programi se mogu: Modifikovati skraćivanjem ili proširivanjem sadržaja predmetnog programa; Dopunjavati izmjenom nastavnog plana i predmetnog programa uvođenjem izbornog predmeta koji je neophodan za djecu sa određenim smetnjama u razvoju (npr. znakovni jezik, Brajevo pismo i sl.); Prilagođavati mijenjanjem metodike kojom se sadržaji predmetnog programa realizuju.«

Izmjenama i dopunama Zakona predviđa da je resursni centar posebna ustanova koja izvodi obrazovno-vaspitni proces, pruža drugim obrazovno-vaspitnim ustanovama, savjetodavnu i stručnu podršku za obrazovanje i vaspitanje djece sa određenom vrstom smetnje u razvoju i izvodi obuku nastavnika koji obavljaju obrazovno-vaspitni rad sa djecom sa posebnim obrazovnim potrebama.

Izmjenama i dopunama Zakona predviđa se i da je dnevni centar je ustanova dječje i socijalne zaštite za podršku djeci sa sa umjerenim, teškim i kombinovanim smetnjama u razvoju, koji mogu obavljati i obrazovno - vaspitni rad u kojem se stiču vještine neophodne za svakodnevni život.«

Zatim, izmjenama i dopunama zakona predviđa se tehnička pomoć djetetu sa posebnim obrazovnim potrebama u toku pohađanja nastave obavlja asistent u nastavi. Komisija za usmjeravanje određuje

rješenjem koja djeca imaju pravu na tehničku pomoć. Asistent u nastavi može biti lice koje je završilo najmanje srednju školu, u skladu sa aktom o sistematizaciji.«

Postupak za usmjeravanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama pokreće se zahtjevom koji može da podnose roditelj, ustanova primarne zdravstvene zaštite, vaspitno-obrazovna ustanova, centar za socijalni rad ili organ lokalne uprave nadležan za poslove prosvjete uz obavještanje roditelja.

Usmjeravanje djece vrši organ lokalne uprave nadležan za poslove prosvjete. Komisiju imenuje izvršni organ jedinice lokalne samouprave po pribavljenom mišljenju Ministarstva prosvjete i nauke, a njen sastav psiholog, pedagog, pedijatar i ljekari odgovarajuće specijalnosti, defektolog odgovarajuće specijalnosti i socijalni radnik. U radu komisije učestvuje roditelj i nastavnik, odnosno vaspitač djeteta koje se usmjerava. Prostor za rad Komisije obezbjeđuje jedinica lokalne samouprave.

Prelaznim i završnim odredbama izmjenama i dopunama Zakona propisani su rokovi za donošenje planova i programa, podzakonskih akata, usklađivanje rada zavoda kao i vrijeme od kada će se primjenjivati zakon.

Za sprovođenje ovog zakona nijesu potrebna posebna sredstva iz Budžeta Crne Gore